

Vergaderjaar 2021–2022

30 079

VMBO

Nr. 115

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR BASIS- EN VOORTGEZET ONDERWIJS EN MEDIA

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 oktober 2021

De Nederlandse arbeidsmarkt heeft te maken met een tekort aan technisch opgeleid personeel. Dit terwijl de vraag naar goed opgeleide technische vakmensen, bijvoorbeeld vanwege de energietransitie en de woningbouwopgave, blijft groeien. Daarom heeft het kabinet bij het aantreden structureel € 100 miljoen per jaar uitgetrokken voor het technisch vmbo. In 2019 heb ik u geïnformeerd over de plannen die de techniekregio's hebben opgesteld in het kader van Sterk Techniekonderwijs (hierna: STO).¹ De techniekregio's zijn in de tussentijd hard aan de slag gegaan met de plannen en ook is inmiddels het eerste monitoringsrapport STO gepubliceerd. In deze brief neem ik u mee in de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van STO en bied ik het eerste monitoringsrapport STO aan².

Duurzaam, dekkend en kwalitatief hoogstaand techniekaanbod

Het uitgangspunt van het programma STO is het gezamenlijk vormgeven van duurzaam, dekkend techniekonderwijs van kwalitatief hoogstaand niveau, dat aansluit bij de behoeften van het technisch bedrijfsleven in de directe regio van de school. Vmbo-scholen, technisch bedrijfsleven en partners in po en mbo werken onder de vlag van STO sinds 2020 in 77 regio's samen aan het behalen van dit doel. De STO-regio's zijn – net als de Code goed onderwijsbestuur – van het onderwijs zélf. Scholen maken eigen plannen. Deze plannen voeren zij in samenspraak met hun partners in gezamenlijkheid uit. Het kabinet heeft voor de samenwerking structureel geld beschikbaar gesteld: € 100 miljoen per jaar. In de periode 2020 – 2023 wordt dit via de *subsidieregeling Sterk techniekonderwijs* verdeeld.

¹ Kamerstuk 30 079, nr. 109.

² Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

Monitor: jaar van voorbereiding met eerste focus op kwaliteit

STO wordt van oktober 2018 tot december 2024 gemonitord en geëvalueerd door een consortium van onderzoeksinstituten, onder begeleiding van NRO. Bijgevoegd treft u het monitor- en evaluatieonderzoek STO aan: het eerste rapport na de nulmeting bij de start van de regionale samenwerking. De onderzoekers concluderen in het eerste rapport dat de urgentie voor STO zich duidelijk laat zien op het vlak van dalende leerlingaantallen, toegankelijkheid van technisch onderwijs in het vmbo en (dreigende) docententekorten. Veel STO-regio's zijn slagvaardig van start gegaan om de problemen die zij als meest urgent ervaren aan te pakken. In het rapport worden de eerste voorzichtige positieve resultaten gemeld en de verwachtingen voor komende jaren zijn doorgaans positief. De onderzoekers concluderen verder dat in het eerste jaar van uitvoering binnen STO met name is ingezet op de transitie naar *kwalitatief hoogstaand* technisch vmbo. Ook op het terrein van een dekkend aanbod zijn de eerste stappen gezet. De ambitie om duurzaam onderwijs te bieden behoeft nog de meeste aandacht. Het eerste jaar van uitvoering in de transitiefase staat zo vooral in het teken van voorbereiding. De onderzoekers geven aan dat het eigenaarschap rondom STO binnen scholen nog vooral ervaren wordt op bestuurlijk of tactisch niveau. De verwachting is dat dit zich de komende periode zal uitbreiden naar betrokkenen die op uitvoerend niveau bezig zijn. Het tweede jaar in de transitiefase STO zal daarmee meer in het teken komen te staan van actie.

Grote impact COVID-19 in 2020 en 2021 op regio's

Uit het monitor- en evaluatieonderzoek blijkt duidelijk dat de uitbraak van de COVID-19-pandemie een belemmering is geweest voor de uitvoering van de eerste stappen van de STO-regio's. De impact op het kunnen uitvoeren van fysieke activiteiten en het aangaan en aanhalen van samenwerkingsrelaties is groot. Stages, werkbezoeken en gastlessen hebben de afgelopen maanden niet of nauwelijks doorgang kunnen vinden. Ook maken sommige regio's zich door het wegvalLEN van samenwerkingspartners in het bedrijfsleven, zorgen over de te realiseren cofinanciering. In mijn brief van 7 juli 2021 heb ik uw Kamer reeds geïnformeerd over mijn voornemen de STO-regio's meer tijd te geven voor de uitvoering van en rapportage over hun plannen.³ Concreet heb ik de Subsidieregeling sterk techniekonderwijs 2020–2023 op drie punten aangepast:⁴

1. De voortgangsrapportage wordt uiterlijk 1 november 2021 ingediend in plaats van 1 oktober 2021.
2. De periode waarin subsidiegelden kunnen worden besteed, wordt met 7 maanden verlengd tot 1 augustus 2024.
3. Het eindverslag wordt uiterlijk 1 december 2024 ingediend in plaats van 1 juli 2024.

Een beeld van de technieksector

Momenteel volgt zo'n 19% van de leerlingen in het derde leerjaar van de basisberoepsgerichte leerweg (bb), de kaderberoepsgerichte leerweg (kb) of de gemengde leerweg (gl) een technisch profiel. In het schooljaar 2019–2020 was een verdere daling van technische leerlingen in het vmbo richtingen zichtbaar. Het aantal technische leerlingen daalde sterker (8%) dan het aantal leerlingen in niet-technische profielen (4%). Het aantal vmbo-vestigingen dat technische profielen verzorgt is de laatste twee jaar stabiel en bijna alle leerlingen in vmbo basis/kader kunnen binnen een

³ Kamerstukken 35 570 VIII en 25 295, nr. 276.

⁴ Stcrt. 2021, nr. 40070.

straal van 10 kilometer een school te vinden die een technisch profiel aanbiedt. Ook leerlingen die een niet-technisch profiel hebben gekozen, kunnen in aanraking komen met techniek door technische beroepsgerichte keuzevakken te volgen. Het aantal examens dat wordt afgelegd in het kader van een technisch keuzevak blijft stabiel. Uiteindelijk stroomde in 2019–2020 zo'n driekwart van de leerlingen in de technische profielen in het vmbo door naar een technische mbo-opleiding. De onderzoekers geven in het rapport aan dat activiteiten rondom STO, die in januari 2020 formeel zijn gestart, nog niet van invloed kunnen zijn geweest op de cijfers. Gezien de aandacht die er afgelopen jaar was voor het opzetten en verbeteren van technische keuzevakken, en het werven van leerlingen hiervoor, is de verwachting dat het aandeel leerlingen dat een technisch profiel volgt de komende jaren zal stijgen. De voortdurende ontwikkeling van innovatieve en uitdagende keuzevakken, zoals Circulair en duurzaam bouwen, Elektrische voertuigen en Dronetechniek, door de STO-scholen levert hier een belangrijke bijdrage aan.

Transitie naar gezamenlijk aanbod techniekonderwijs langdurig proces

Gezien de fase en ontwikkeling waarin STO zich momenteel bevindt is het nu te vroeg om conclusies te trekken over de doelstellingen. Ook het volgende STO-monitor- evaluatieonderzoek zal nog in het teken staan van de transitiefase. In de daaropvolgende rapportages zal de focus verlegd worden naar resultaten en effecten. De inzet van het technisch onderwijsbeleid op het stimuleren van samenwerking tussen scholen op vrijwillige – maar niet vrijblijvende – basis, is een proces van lange adem.

Aandacht voor leerlingendaling en lerarentekort in de techniek

Twee aandachtspunten uit het monitor- en evaluatieonderzoek wil ik graag nader aanstippen: de urgentie rond het vraagstuk omtrent leerlingendaling en het tekort aan technisch vmbo onderwijzend personeel. Over mijn inzet op leerlingendaling heb ik uw Kamer geïnformeerd in mijn brief van 31 augustus 2021.⁵ Ook hierbij richt het kabinetsbeleid zich op het stimuleren van regionale samenwerking tussen schoolbesturen. De ondersteuning richt zich op die regio's waar de leerlingendaling het grootst is. Door doorstroom naar vmbo-t en havo is leerlingendaling voor het technisch vmbo een extra uitdaging. Dat zal de komende jaren vragen om extra aandacht in het technisch onderwijsbeleid. In het STO-ondersteuningsteam zijn twee coördinatoren aangesteld die diverse initiatieven op het terrein van lerarentekort ontplooiën en samenbrengen. Hiernaast spreek ik met de Stichting Platforms vmbo (SPV) over de doorontwikkeling van de tien beroepsgerichte profielen in het vmbo.

Extra ondersteuning samenwerking bij techniek-lerarenopleidingen hbo

Eind 2020 heb ik in het kader van de versterking van het techniekonderwijs een subsidie verstrekt van € 3,8 miljoen aan vijf hogescholen. Verenigd in het Expertise Centrum Professionalisering Beroepsonderwijs (ECPB) werken zij samen aan de versterking van lerarenopleidingen voor het technisch vmbo. Op 1 januari is het project *Terugdringen Tekorten Techniekdocenten* van start gegaan om de opleidingen aantrekkelijker en flexibeler te maken én meer op maat te gaan vormgeven. Ik zal de voortgang van dit project in mijn volgende voortgangsrapportage nader toelichten.

⁵ Kamerstuk 31 289, nr. 480.

Samenwerking in STO-regio's toont flexibiliteit en weerstandsvermogen

De regio's zelf hebben tegelijkertijd niet bij de pakken neer gezeten. Ik ben onder de indruk van alle initiatieven. Men kijkt wat wél kan. Flexibiliteit en creativiteit worden ingezet om «coronaproof» alternatieven te ontwikkelen: online lessen en activiteiten, filmpjes, virtuele opdrachten, online meetings, festivals, speeddates. Dit leidt tot nieuwe producten die tevens zijn te gebruiken voor een groter bereik, zonder extra inzet te vragen van het bedrijfsleven. Ook is de tijd dat fysieke activiteiten onmogelijk waren, door veel regio's benut om voorbereidend werk of ontwikkelactiviteiten naar voren te halen. Verder is er afgelopen jaar in veel regio's aandacht uitgegaan naar de aanschaf van nieuwe materiaal, apparatuur en inrichting van technieklokalen. De aanschaf van nieuwe materialen wordt als positief ervaren; het biedt nieuwe mogelijkheden, techniek wordt zichtbaar in de school en leerlingen zijn er enthousiast over.

STO stimuleert doorlopende leerroutes po en mbo samenwerking en bedrijfsleven

De individuele plannen van de 77 regio's tonen al vanaf de start in 2020 veel ambitie. Sterk Techniekonderwijs wordt door het onderwijsveld én het bedrijfsleven gezien als een kwalitatieve en kwantitatieve impuls voor de samenwerking in de regio en tussen vmbo en mbo. Dit wordt ook ervaren door het STO-ondersteuningsteam. STO draagt eveneens bij aan het ontwikkelen van doorlopende leerroutes in de technieksector waardoor leerlingen in maatwerk routes kunnen doorstromen van het vmbo naar het mbo. De plannen leiden tot structurele versteviging in de samenwerking tussen school en bedrijfsleven, het ontwikkelen van nieuwe beroepsgerichte keuzevakken en het verder professionaliseren van docenten en instructeurs. De totstandkoming van de STO-regio's werkt bovendien positief voor andere thematiek binnen het voortgezet onderwijs. Op het terrein van leerlingendaling en de plannen voor het Nationaal Programma Onderwijs weten scholen en besturen te profiteren van de regiovorming. Op deze manier draagt STO bij om allen die bij het onderwijs betrokken zijn te verenigen in het streven naar goed onderwijs.

Voortgangsrapportages basis voor inzet structurele middelen vanaf 2024

Komend najaar leveren alle regio's een voortgangsrapportage aan. Daarbij krijgen de samenwerkingspartners de mogelijkheid hun plannen bij te stellen. Ik vraag hen daarbij tevens om expliciet in te gaan op de gevolgen van COVID-19. De mogelijkheid bestaat dat het STO-ondersteuningsteam de regio's naar aanleiding daarvan extra zal ondersteunen. Het huidige programma loopt door tot 2024. De voortgangsrapportages vormen daarom tevens de basis voor de ontwikkeling van aanvullend beleid. In combinatie met gesprekken met belanghebbenden en een advies van de onafhankelijke beoordelingscommissie, zal medio 2022 bepaald worden hoe de structurele middelen voor het technisch vmbo na 2023 worden ingezet. Hierover wordt uw kamer geïnformeerd in de volgende voortgangsbrief over Sterk techniekonderwijs.

Regio Dronten dient als laatste regio een plan in

Tot slot wil ik mijn brief graag afsluiten met goed nieuws. In 2020 zijn 77 STO-regio's gestart met de uitvoering van hun plannen. De laatste regio – de regio Dronten – was er bij de derde tranche van de subsidieregeling niet in geslaagd om tot een definitieve subsidieaanvraag te komen. Begin 2021 hebben de partners in Dronten mij benaderd. De onderlinge samenwerking tussen de schoolbesturen is in de tussenliggende periode sterk verbeterd en bovendien heeft Dronten lering getrokken van de

uitvoering van de plannen in de omringende STO-regio's, waarin de vo-scholen eveneens participeren. Na een positief advies van de beoordelingscommissie en in overleg met het STO-ondersteuningsteam heb ik besloten om de regio Dronten alsnog een STO-subsidie toe te kennen. Met de start van het nieuwe schooljaar is het programma Sterk Techniekonderwijs hiermee landelijk dekkend.

U ontvangt medio 2022 de volgende voortgangsbrief over Sterk Techniekonderwijs.

De Minister voor Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media,
A. Slob